

ORTADOğU GÜNDEMİ

1-7 Şubat 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Suriye Anayasa Komitesinin gerçekleşen beşinci tur görüşmelerinde rejim heyeti, muhalefetin de kabul etmiş olduğu BM Suriye Özel Temsilcisi Geir O. Pedersen'in teklifini ve süreç için bir zaman çerçevesi öne süren önergeyi reddetti. Suriye Muhalefet Komitesi Eş Başkanı Hadi el Bahra ise yeni bir anayasa taslağı hazırlamaya yönelik yöntem ve temel ilkelerin oluşturulmasını içeren önergeyi reddetmesi üzerinden Suriye rejimini eleştirdi. Bahra, "Rejimin tutum ve uygulamalarından anlaşılıyor ki Esad'ın herhangi bir siyasi çözüme ulaşmaya yönelik ciddiyeti veya niyeti yok" dedi.¹

Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu Başkanı Nasır Hariri, Birleşmiş Milletler (BM) Cenevre Ofisine Akredite Basın Mensupları Birliğinin (ACANU) düzenlediği basın toplantısında konuştu. Hariri, Beşar Esad rejiminin temmuzda yapacağı cumhurbaşkanlığı seçimine kadar Suriye Anayasa Komitesinin yeniden toplanmasını beklediklerini bildirdi.²

COVAX üzerinden gelecek aşının Suriye'ye nisan ayında girmesi ve ilk etapta 5 milyon insanın aşılması beklenmektedir.³ Ayrıca Çin'in Suriye Büyükelçisi Feng Biao, Suriye'ye 150.000 doz CoronaVac aşısı sevkiyatı gerçekleşeceğini duyurdu. Ancak ekonomik, askerî, siyasi ve sosyal koşulların dayattığı zorluklar yüzünden aşının depolanmasında ve lojistiğinde sıkıntı çıkacağına dair endişeler bulunmaktadır. Ayrıca siyasi muhalifler tarafından kontrol edilen bölgelere gıda ve ilaç yardımlarının rejim tarafından defalarca önlenmiş olması İnsan Hakları İzleme Örgütünü kaygılandırmaktadır. Rejimin ihlallerine bağlı olarak, BM Güvenlik Konseyinin Suriye'nin kuzeydoğusunda sınır ötesi yardım sistemini sağlamlaştıramamış olması bu bölgede yaşayan iki milyon kişinin aşılmasının garantisi olmadığı yönünde çıkarımlar ortaya koymaktadır.⁴

• Suriye Rejimi

Rusya, Suriye'deki en büyük hava üssü olan Hmeymim Hava Üssü'nü genişletme kararı aldı. Askerî hava operasyonları, gözlem uçları ve askerî kargo taşımacılığında kullanılan hava üssünün genişletilmesiyle birlikte Rusya'nın en önemli bombardıman uçakları

1 "World must see regime's flippancy toward Syria political process" | Daily Sabah

2 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyeli-muhalefler-anayasa-komitesinin-agustos-ayindan-once-toplanmasini-beklemiyor/2132569>

3 Slow COVID-19 vaccine rollout expected in war-ravaged Syria • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)

4 Coronavirus in Syria: Concern regime could withhold vaccine - InfoMigrants

olan Tu-95, Tu-22 ve Tu 160 tipi süpersonik bombardıman uçaklarının bu hava üssünde faaliyet yürütebileceği öğrenildi. Üssün genişletilmesine yönelik çalışmalar uydudan çekilen görüntüler ile ortaya çıkarken Rusya Savunma Bakanlığı tarafından duruma yönelik resmî açıklama henüz yapılmadı.⁵

Suriye rejim güçleri 5 Şubat Cuma günü Hama'da Türkistan İslami Partisi'nin üyelerini taşıyan otobüse saldırı gerçekleştirdi. 7 militan hayatını kaybederken 9'unun da yaralandığı belirtildi.⁶ 6 Şubat Cumartesi günü ise Hama'da Suriye rejim güçlerine karşı düzenlenen saldırıda 4 rejim askeri hayatını kaybetti ve 8 rejim askeri yaralandı.⁷

Terör örgütü IŞİD'in rejime yönelik operasyon, pusu ve saldırılarının artmasıyla Esad rejimi güçleri ve Rusya tarafından, Doğu Hama'da IŞİD'e karşı yoğun bir operasyon yürütülmeye başlandı. Cumartesi günü Doğu Hama çöl bölgesinde Rus jetler tarafından IŞİD'e yönelik olarak gerçekleştirilen 130'dan fazla hava saldırısında 20'den fazla IŞİD militanının öldürüldüğü belirtildi.⁸

• Fırat'ın Doğusu

YPG ile Esad rejimi güçleri arasında 28 Aralık 2020'de başlayan gerilim sona erdi. Suriye'nin kuzeyinde bulunan Haseke ve Kamışlı'daki rejime ait askerî bölgeler üç hafta boyunca YPG kuşatması altında kaldı. Söz konusu bu kuşatma, rejim güçlerinin Halep'te bulunan Kürt yoğunluklu Şeyh Maksud ve Eşrefiye yerleşim yerleri ile YPG kontrolü altındaki Tel Rifat'a olan giriş çıkışları sınırlandırması ile başladı. Yer yer silahlı çatışmalara ve YPG'ye karşı düzenlenen protesto gösterilerine de sahne olan bu gerginlik Rusya'nın ara buluculuğu ile son buldu. YPG böylece rejim bölgelerine uyguladığı kuşatmayı kaldırdı ve bu bölgelere olan gıda ve yakıt sevkiyatına tekrar başladı.⁹

• Güney Suriye

Beşar Esad'ın kardeşi Mahir el Esad'ın kontrolünde bulunan 4.Tümen tarafından Dera'da yeni konuşlanmalar gerçekleştirildiği ve kurulan mevzilerin güçlendirilmesi için çalışmalar yürüttüğü ortaya çıktı. Hareketliliğin sebebinin özellikle 2021'de bölgede yaşanan son olaylar olduğu düşünülmektedir. Bölgede rejim güçlerine yönelik saldırı ve

5 <https://www.thedrive.com/the-war-zone/39113/what-does-russia-have-planned-for-its-lengthened-runway-at-its-air-base-in-syria>

6 "De-escalation zone" | Regime forces attack bus in western Hama, killing and injuring 15 jihadists • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)

7 Death toll update | 12 regime soldiers killed and wounded in attack by "Jaysh Al-Nasr" on regime positions in western countryside of Hama • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)

8 Syrian desert | 130 Russian airstrikes kill nearly 20 ISIS members in eastern Hama • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)

9 <https://www.reuters.com/article/idUSL8N2K85YP>.

suikast girişimleri artmıştır.¹⁰

İdlib ve Harekât Bölgeleri

Güvenli bölgeleri istikrarsızlaştırmaya yönelik terör saldırıları bu hafta da devam etti. Fırat Kalkanı Harekâtı ile terörden arındırılan Bab ilçesindeki sanayi bölgesinde, bir araca yerleştirilen bomba infilak ettirildi. 2 Şubat 2021'de meydana gelen bu saldırısında ilk belirlemelere göre 1 sivil yaşamını yitirdi, 4 sivil yaralandı. 3 Şubat'ta Barış Pınarı bölgesindeki Rasulayn'da eş zamanlı iki terör saldırısı gerçekleşti. Patlamalardan biri, Türk askerinin bir okulun bahçesinde engelli ve ihtiyaç sahibi çocuklara yardım malzemesi dağıttığı yerin yakınında gerçekleşti. Saldırılarda ölen ya da yaralanan olmadı. 7 Şubat'ta El Bab'daki yerel kolluk birimleri tarafından YPG/PKK'ya silah ve mühimmat taşıyan bir kamyon ele geçirildi. El Bab Organize Sanayi Bölgesi'nde ele geçirilen kamyonun gizli bölmelerinde çok sayıda RPG-7 roketatar silahı, çeşitli tanksavar silahları, keskin nişancı tüfekleri, kalaşnikof piyade tüfekleri ile bu silahlara ait çok sayıda mühimmat ve sevk fişekleri bulundu. Sevkiyatı yapan 4 kişi de göz altına alındı. Bu olaydan bir gün sonra terör örgütü YPG/PKK sabah saatlerinde Suriye Millî Ordusu (SMO) cephe hattına düzenlediği sızma girişiminden sonra El Bab'daki sivil yerleşim yerine roket saldırısı düzenledi. Saldırıda 3'ü çocuk olmak üzere toplam 9 sivil yaralandı. Ayrıca Cerablus'tan yapılan sızma girişimi sırasında 1 SMO askeri hayatını kaybetti.¹¹

31 Ocak 2021 tarihinde Suriye İdlib Ebu Zehir tren yolu gerginliği azaltma bölgesinde saat 18.30 sıralarında kimliği tespit edilemeyen bir araçla 3 şahsın bölgeye yaklaşarak yapmış olduğu saldırısı sonucu Piyade Uzman Çavuş Basri Demirel yaralanmıştı. Demirel, kaldırıldığı Hatay Bölge Hastanesi'nde kurtarılamayarak 3 Şubat 2021'de şehit olmuştur.¹²

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, beraberindeki heyetle Tahran'da İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif ile bir araya geldi. Toplantı sonrası basına verilen açıklamada toplantının içeriği hakkında detaylı bilgi verilmedi. Bakan Hüseyin'in ziyaretinin İran-ABD arasındaki olası müzakerelere Irak'ın aracılık etme ihtimalini gündeme ge-

¹⁰ <https://www.syriahr.com/en/203859/>

¹¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkknin-babdaki-sivil-yerlesim-yerine-duzenledigi-roket-saldirisinda-9-sivil-yaralandi/2137885>

¹² <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/idlib-sehidi-uzman-cavus-basri-demirel-kayseride-son-yolculuguna-ugurlandi/2132551>

tirdi.¹³ Ayrıca Irak Dışişleri Bakanı, Bağdat'ın her alanda Tahran ile ilişkilerini geliştirme isteğini dile getirerek Irak milleti ve hükûmetinin, özellikle de IŞİD'e karşı mücadeledeki katkılarından dolayı İran'a minnettar olduğunu söyledi.¹⁴

Irak Dışişleri Bakanı Fuat Hüseyin, Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) Genel Sekreteri Nayif el-Hacraf ile Bağdat'ta bir araya geldi. İkilinin yaptığı ortak basın toplantısında Dışişleri Bakanı Hüseyin, Körfez ülkelerinin Irak'ın istikrarı ve emniyetini desteklediğini açıkladı. Hüseyin "Körfez İşbirliği Konseyi Genel Sekreteri ile çok verimli bir toplantı yaptık, ayrıca elektrik tedariki ve teröre karşı savaş konuları ele alındı" dedi. KİK Genel Sekreteri Hacraf da Irak ile ilişkilerin güçlendirilmesine önem atfettiklerini belirterek Körfez ülkelerinin Irak'ın istikrarına ve terörle mücadelesine destek verdiğini belirtti. Irak hükûmetinin yasaları uygulama gücü olduğunu dile getiren Hacraf, Irak'ın istikrarının bölgeye olumlu yansımaları olacağını ve Körfez'den Irak'a elektrik tedarikinin tüm taraflara fayda sağlayacağını belirtti.¹⁵ Nayif el-Hacraf, Irak ziyareti kapsamında Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ile de bir araya geldi. Görüşmede Kazimi, Irak'ın Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri ile siyasi, kültürel, ekonomik ve ticari alanlarda ilişkilerin güçlendirilmesinin önemli olduğunu vurguladı.¹⁶

Irak Dışişleri Bakanı Fuat Hüseyin, Mısır'ın yeni Bağdat Büyükelçisi Velid Muhammed İsmail'in akreditasyonu için düzenlenen görüşmede, Irak'ın terörist grup IŞİD kalıntılarıyla mücadelede Mısır ile daha fazla iş birliği, istihbarat alışverişi ve güvenlik koordinasyonu beklediğini dile getirdi.¹⁷ Dışişleri Bakanı ayrıca Irak'taki Mısır diplomatik misyonunun başarısı için iki ülke arasında birçok alanda iş birliğini geliştirmede Irak'ın gerekli desteği sağlamaya hazır olduğunu ifade etti. Son zamanlarda Mısır ile Irak arasındaki ilişkiler, petrol ve inşaat sektörü başta olmak üzere birçok alanda güçlenme eğilimi göstermektedir.

Birleşmiş Milletler (BM) uzmanlarından oluşan bir heyet, Irak'ta 10 Ekim 2021'de yapılması planlanan erken genel seçimlerin izlenmesi ile ilgili olarak yetkililerle görüşmelere başladı. BM heyeti Bağdat'ta Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu Başkanı Ce-

13 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iraqi-foreign-minister-visits-tehran-for-talks/2132232>

14 https://financialtribune.com/articles/national/107379/iran-iraq-strong-ties-ensure-regional-security-stability?_cf_chl_jschl_tk_=4bd28d0699684aa461d8a17ada1f09cb7f51a68b-1612617238-0-AWKmdEEYxK0zZ6g8ort3CpTVSeZT_a5DDXVvrnpwRkX7Ywyy6TxPR558MF-KE8h05SRRJtR5CprnoP6TcGZgt71RqPw6XkfS2ZtcviJ5PkWe6-sYj4FVWj30UG1Lf7ZqzfGaw1RX3qngfYoyNqfvkFMhsE7F9DNwaRWdsEAuVbuAPEZ0M4RgV_963EN1xR8CyMzWwzsbfnfWgfmMXP71kKzWB5q18De60yAXDbll5Gh4vkYl3Zezel9n50Sy1w5YvXBcBbNQvWklakJYuge5RU_8UI4hPAAhWibMZIfHzp1CDv-CkLX5nuORfTN5Mm93meFrQkIOZoKooDG9U0x5JXXY3xVKY-os5ovSgtr6WTAWDQHyvytdqHV3G07jKXh1FspKcEuOtm2BveC766LHclb0JCX9HouCjnlIXLtv3_

15 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1633613156825885>

16 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1633786970141837>

17 <https://www.egypttoday.com/Article/1/98302/Iraq-is-looking-forward-to-enhancing-intelligence-cooperation-FM>

lil Adnan tarafından karşılanırken heyetin Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonunun seçim çalışmalarını desteklemek için uzmanların yetki alanlarını öğreneceği ve parlamento seçimlerinin uluslararası standartlara uygun olarak gerçekleştirmesine yardımcı olacağı öğrenildi. Komisyon tarafından yapılan açıklamada, BM heyetinin içerisinde koordinasyon, saha destek, prosedür uygulama, seçim süreci yönetimi, medya ve halkla ilişkilerden sorumlu çeşitli seçim ve hukuk uzmanlarının bulunduğu kaydedildi.¹⁸

Birleşmiş Milletler Irak Yardım Misyonu (UNAMI), Birleşmiş Milletler Irak Özel Temsilcisi Jeanine Hennis-Plasschaert'ın 31 Ocak – 1 Şubat günleri arasında Tahran'ı ziyaret ettiğini duyurdu. Ziyaretinde İranlı temsilcilerle görüşen Hennis-Plasschaert, Irak'ın istikrarını sürdürmesi ve bölgesel sorunlar hakkında İranlı yetkililerle istişarelerde bulundu.¹⁹

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Irak Özel Temsilcisi ve eski Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu başkanlığında Türkiye Büyük Millet Meclisinde Irak'ın su sorununun giderilmesine yönelik çalışmaların değerlendirildiği bir toplantı gerçekleştirildi. Dışişleri Bakanlığı Irak ile İlişkiler Genel Müdür Yardımcısı Ali Rıza Güney'in yanı sıra Dışişleri Bakanlığı ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü bürokratlarının katıldığı toplantının açılışında konuşan Eroğlu, Türkiye'de ilgili kurumlardan 51 kişilik bir heyetin bir araya gelerek su ve enerjiyle ilgili eylem planı hazırladığını söyledi. Eroğlu, "Daha önce Türkiye-Irak Su Kaynakları Araştırma ve Uygulama Merkezi kurulmasını teklif etmiştik. Bu çok faydalı olacak. Çünkü bu tür anlaşmazlıkların temelinde bilgi noksanlığı, karşılıklı irtibatın olmaması yer alıyor" dedi. Eroğlu ayrıca su konusunda Irak tarafının Türkiye'den miktar olarak talepte bulunduğunu ancak Türkiye'den Irak'a giden suyun neredeyse iki katı kadar Irak tarafının Türkiye'de mevcut olmayan suyu istediğini belirtti. Eroğlu bu noktada Iraklı yetkililerin yalnızca Dicle ana kolunu dikkate aldıklarını ifade ederek Irak tarafının direkt olarak Irak'a akan Dicle Nehri'nin yan kollarının hesaba katılmadığını, Dicle ana kolunun ise Suriye'den geçtikten sonra Irak'a akmaya başladığını hatırlattı. Dolayısıyla Türkiye ile Irak arasındaki su müzakerelerinde mutlaka Suriye'nin durumunun da dikkate alınması gerektiğini vurgulayan Eroğlu, İran'dan Dicle'ye akan yan kol ve nehirlerin de bu müzakerelerin bir parçası olması gerektiğinin altını çizdi. Karşılıklı veri paylaşımının önemine işaret eden Eroğlu, "Bizden hep istatistik istiyorlar ama kendileri hiçbir veri vermiyor. Bunları yaparsak isabet olur" dedi.²⁰

18 https://turkish.aawsat.com/home/article/2782626/irak'taki-milletvekili-seçimlerini-izleyecek-bm-misyonu-bağdat'ta?utm_source=dlvr.it&utm_medium=twitter

19 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/UNAMI-Special-Representative-visits-Tehran-in-an-effort-to-support-stability-in-Iraq>

20 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/mecliste-irakin-su-sorununun-cozumune-iliskin-toplanti-yapildi/2132777>

• Güvenlik

Başbakan Mustafa el-Kazimi, 21 Ocak'ta 32 kişinin ölümüyle sonuçlanan canlı bomba saldırılarında rolü olduğu iddia edilen terör örgütü IŞİD mensubu iki kişinin öldürüldüğünü duyurdu. Kazimi, ABD önderliğindeki koalisyon ile ortaklaşa yürütülen operasyonda örgütün sözde Güney Irak sorumlusu Ebu Hasan al-Garibavi ve intihar saldırganlarının taşınmasından sorumlu Ganem Sabah Cevad isimli teröristlerin öldürüldüğü bildirdi.²¹ Yüksek rütbeli bir güvenlik mensubunun açıklamasına göre operasyon Bağdat'ın batısında bulunan Ebu Gureyb bölgesinde gerçekleşti.²²

BM Güvenlik Konseyi IŞİD ve el-Kaide Yaptırım Komitesinin raporunda, IŞİD'in Suriye ve Irak'ta hâlâ tahmini 10.000 aktif savaşçısı olduğu ifade edildi. IŞİD militanlarının çoğunun Irak'ta olduğu ifade edilen raporda, örgüt hücrelerinin haraç, taciz, adam kaçırma ve fidye yoluyla para toplamaya devam ettiğine dikkat çekildi. Örgütün yurt dışından gayriresmî finansal ağlar aracılığıyla kendisine fon sağladığı belirtilen raporda, IŞİD'in 100 milyon dolar nakit rezervinin olduğunun tahmin edildiği kaydedildi.²³

Irak Haber Ajansı, 4 Şubat Salı günü Diyala vilayetinde terör örgütü IŞİD ile yaşanan çatışma sonucunda beş Haşdi Şaabi personelinin hayatını kaybettiğini bildirdi. Haşdi Şaabi tarafından sosyal medyada paylaşılan açıklamaya göre Haşdi Şaabi mensuplarının bölgedeki bir güvenlik operasyonu esnasında öldürüldüğü kaydedildi.²⁴

Iraklı güvenlik güçleri, 4 Şubat'ta düzenledikleri bir operasyon sonucu Bağdat'ta intihar saldırısı gerçekleştirme hazırlığı yapan bir teröristin tutuklandığını duyurdu. Güvenlik güçlerinin açıklamasına göre Bağdat içerisinde eylem yapmayı planlayan saldırganın, önce silahlı saldırı düzenleyeceği sonrasında ise üzerindeki patlayıcılarla intihar saldırısı gerçekleştireceği öğrenildi.²⁵

Şubat ayının ilk haftasında Bağdat'taki sivil işletmeleri hedef alan altı adet bombalı saldırı gerçekleştirildiği öğrenildi. 1 Şubat günü Bağdat'ın Bismaya Mahallesi'nde bir tekeli bayini hedef alan bombalı saldırıda ölü ya da yaralı olmazken aynı gün içerisinde Bağdat'ın merkezindeki bir masaj salonuna bombalı saldırı gerçekleştirildiği kaydedildi. 2 Şubat günü ise Bağdat'ın Yermuk ve Nizal bölgelerinde bulunan tekeli bayilerine bombalı saldırı düzenlendi. 3 Şubat günü ise Bağdat'taki Diyala Köprüsü'ne yakın bir tekeli bayine bombalı saldırı düzenlenirken 4 Şubat'ta ise Bağdat'ın güneyinde bir tekeli bayine yönelik bombalı saldırı sonucu işletmede maddi hasar olduğu belirtildi.²⁶

21 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/020220214>

22 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/iraqi-pm-says-senior-isis-leader-killed-near-baghdad-1.1158480>

23 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-raporu-deasin-100-milyon-dolar-nakit-rezervinin-oldugu-tahmin-ediliyor/2135591>

24 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/020220213>

25 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/iraqi-counter-terrorism-forces-foil-suicide-attack-in-baghdad-1.1158987>

26 <https://enablingpeace.org/ishm290/>

• Ekonomi

Irak Parlamentosu Maliye ve Yatırım Komisyonu, 2021 Yılı Bütçe Yasa Tasarısı'nda dolar kurunun düşürülmesi talebinde bulduklarını duyurdu. Komisyon Üyesi Mazin Feyli basın mensuplarına yaptığı açıklamada, 2021 Yılı Bütçe Yasa Tasarısı'nda dolar kurunun düşürülmesi için milletvekillerinin birçoğunun imza verdiğini bildirdi.²⁷ Komisyon, bütçe açığını azaltmak amacıyla 2021 federal bütçesinin 164 trilyon dinardan (113,1 milyar dolar) 130 trilyon dinara (yaklaşık 89,6 milyar dolar) düşürülmesi yönünde oy kullandı.²⁸

Irak Petrol Bakanlığı ocak ayı petrol ihracat rakamlarını 88 milyon 922 bin 697 varil olarak açıkladı. Petrol Bakanlığından bildirilen rakamlara göre Irak'ın günlük petrol ihracatı Ocak 2021'de ortalama 2 milyon 868 milyon varile ulaşarak Aralık 2020 ortalamasını günlük 22 bin varille geçmiştir.²⁹

Dikar Petrol Şirketinden paylaşılan açıklamaya göre Rus şirketi Lukoil'e bağlı pazarlama ve ticaret şirketi Litasconun, Nasiriye petrol sahasının kapasite artırma girişimlerini finanse edeceği duyuruldu. Açıklamada proje kapsamında Nasiriye petrol sahasının günlük kapasitenin 100 bin varilden 200 bin varile çıkartılacağı belirtildi. Projenin kapsamında ayrıca 42 kilometrelik bir petrol boru hattı inşa edileceği öğrenildi.³⁰

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Keldani Katolik Kilisesi Patriği Louis Rafael Sako, Katolik dünyasının ruhani lideri Papa Francis'in Şii dinî merci Ali el-Sistani ile mart ayında Irak'a düzenlenecek bir ziyarette görüşeceğini bildirdi. Sako, programın 5-8 Mart arasında gerçekleşeceğini ve Bağdat ve Erbil'de büyük çaplı ibadet etkinliklerinin düzenleneceğini bildirdi. Papa'nın aynı zamanda Musul'u ve Ur antik kentini ziyaret edeceği kaydedildi.³¹

2014'te IŞİD tarafından katledilen 104 Yezidi törenle toprağa verildi.³² Terör örgütü tarafından katledilen Yezidilerin gömüldükleri toplu mezarlardan çıkartılarak kimliklerinin tespit edildiği ve Koço köyünde toprağa verildiği bildirildi.³³

27 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1633583230162211>

28 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-iraq-parliamentary-committee-approves-reducing-the-budget/>

29 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/02/02/oil-exports-slightly-up-for-january/>

30 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/02/01/russian-oil-firm-to-finance-nassiriyah-development/>

31 <https://www.middleeastmonitor.com/20210131-pope-francis-to-meet-iraqs-top-shiite-cleric-on-march-visit/>

32 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/7/remains-of-104-yazidis-killed-by-isil-laid-to-rest-in-iraq>

33 <https://www.haberler.com/iraq-ta-ezidi-toplumu-isid-katliamlarinda-13912677-haberi/>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi Sözcüsü Muhammed Saman, Kerkük'teki güvenliğin merkezî hükûmete bağlı güçler tarafından sağlanması gerektiğini, güvenlik kontrolünün değişimine dair herhangi bir adımı reddettiklerini açıkladı. Saman yaptığı açıklamada, 2017'de gerçekleştirilen Kanun Uygulama Operasyonu ile elde edilen kazanımların korunması gerektiğinin altını çizirken Peşmerge'nin Kerkük'teki petrol kuyularını kontrol etmek için girişimde bulunmasını son derece tehlikeli bir adım olarak nitelendirdi. İKBY sınırlarının Irak Anayasası'nın 143. maddesiyle çizildiğini ifade eden Saman, Peşmerge'nin Kerkük'e dönüşünün gerek halk gerekse de merkezî hükûmet tarafından istenmediğini vurguladı.³⁴

Türkmeneli Partisi'nin Kerkük'teki genel merkezinde Türkmen siyasi partilerinden temsilcilerin katıldığı bir toplantı düzenlendi. Toplantıya Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarıkahya, Fetih Koalisyonu Musul Milletvekili Muhtar Musevi, Türkmen İrade Partisi Başkanı Jale Neftçi, Türkmen Karar Partisi Başkanı Kerim Zeynel, Türkmen Adalet Partisi Başkan Yardımcısı Ahmet Oğlu, Türkmen Hak Sivil Partisi Politbüro Başkanı Sami Abdulaziz Bayatlı, Ata Hareketi Kerkük Şubesi Sorumlusu Ammar Kahya ve Haşdi Şaabi Kuzey Eksen Sözcüsü Ali Haşim el-Hüseyni katıldı. Toplantıya katılan Türkmen siyasi parti temsilcileri, Muhtar Musevi'yi, sahip olduğu liyakat ve siyasi tecrübesinden dolayı cumhurbaşkanı yardımcılığına aday göstermeyi kararlaştırdıklarını bildirdiler. Diğer yandan toplantıda, ekim ayında yapılması planlanan seçimler de ele alınarak Türkmenlerin bir bütün olarak tutum ortaya koyarak seçimlere tek liste hâlinde katılmasının seçimlerdeki başarı için belirleyici olacağını altı çizildi. Ayrıca Kerkük Seçim Komiserliğinin yapısındaki endişelere de değinilen toplantıda, Seçim Komiserliğinin Kerkük'ün tüm bileşenlerini temsil edecek şekilde oluşturularak mevcut endişelerin giderilmesi gerektiği vurgulandı.³⁵

Türkmen Hak Partisi Başkan Yardımcısı Sami Abdülaziz ve beraberindeki heyet Dakuk Polis Merkezini ziyaret ederek Dakuk Polis Merkezi Müdürlüğüne atanan Albay Kadir Nadir'i tebrik etti. Heyet tarafından Nazım'a yeni görevinde başarılar dilenirken toplantıda ayrıca Dakuk'taki mevcut güvenlik durumu ve Dakuk halkının sorunları ele alındı.³⁶

34 <https://www.iqraq.news/political/10354--.html?fbclid=IwAR1uV-EXfVKEyhb4xcoOn10tgQ2skvLuoJEShGeHx14V5RAMmhloele00vg>

35 <https://www.facebook.com/neno.fentora.9/posts/854565711998058>

36 <https://www.facebook.com/249124298489528/posts/3780255678709688/>

Irak Türkmen Cephesi tarafından yapılan yazılı açıklamada, Kerkük'ün demografik yapısının siyasi taraflarca değiştirildiği bildirilerek Kerkük'ün Türkmen özelliklerini barındıran bir Irak şehri olduğu vurgulandı. Açıklamada şu ifadelere yer verildi: "Irak Türkmen Cephesi olarak, 2003 sonrası ile eski rejim döneminde demografik değişikliğe uğrayan Kerkük'ün bir Irak şehri olduğunu ve Türkmen özelliğine sahip olduğunu bir kez daha vurguluyoruz. Herkesin bildiği gibi Baas rejimi 2003'ten önce Kürt siyasi partiler ise 2003 ile 2017 yılları arasında Kerkük'te demografik değişim amacıyla Kerkük halkı olmayan aileleri getirip kente yerleştirmişlerdir."³⁷

Irak Türkmen Cephesi'nin Kadın Teşkilatı tarafından, terör örgütü IŞİD tarafından kaçırılan Türkmen kadınların durumunun araştırılması ve kamuoyu ile paylaşılması talep edilerek söz konusu talep doğrultusunda Kerkük'te protesto gösterisi düzenlendi. Kerkük İnsan Hakları Ofisi karşısında düzenlenen eylemde Türkmen kadınların akıbetlerinin açıklanması ve konunun unutulmaması için yakından takip edilmesi istendi. Eylemde ayrıca IŞİD tarafından kaçırılan Türkmen kadınların sayılarına ilişkin istatistikî bilgiler paylaşıldı. Buna göre 2014 yılında Telafer'dan kaçırılan kadın ve erkeklerin sayısının 1.300 olduğu; bunların 1.200'ünün 2014 yılında, 100'ünün ise 2015 ve 2017 yılları arasında kaçırıldığı belirtildi. Kaçırılanların arasında 470 kadın ve 130 çocuğun olduğu bildirilirken kaçırılanlardan 18 yaş altı 42 kişinin IŞİD'ten kurtarıldığı belirtildi. Geriye kalanların ise akıbetlerinin belirsiz olduğu ifade edildi.³⁸

• Güvenlik

Terör örgütü IŞİD'in Diyala'da Haşdi Şaabi'ye yönelik gerçekleştirdiği saldırıda Haşdi Şaabi mensubu 5 kişinin hayatını kaybettiği açıklandı. Bölgede düzenlenen operasyonlar esnasında IŞİD militanlarının silahlı saldırısına uğrayan bölgedeki Haşdi Şaabi güçlerinin, saldırı sonrasında özellikle Hanekin başta olmak üzere bölgede geniş çaplı operasyon başlattığı bildirildi.³⁹

Öte yandan Irak İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada ise Kerkük'ün Havice ilçesinde IŞİD'e karşı düzenlenen operasyonda 6 teröristin yakalandığı bildirildi. Operasyonun Irak ordusu ve Federal Polis Gücü tarafından düzenlendiği ifade edilen açıklamada, bu kapsamda 6 IŞİD militanının yakalandığı ve IŞİD militanlarının kullandıkları 5 sığınacağın da yok edildiği kaydedildi. Kerkük'ün güneyindeki Dakuk ilçesi yakınlarında da eş zamanlı operasyon başlatıldığı dile getirilen açıklamada, bölgede çok sayıda mühimmat ve silah ele geçirildiği aktarıldı.⁴⁰

37 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1634599386727262>

38 <https://www.facebook.com/558014920898846/posts/4047148845318752/>

39 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1634936386693562>

40 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1636980543155813>

• Sağlık & Sosyal Hayat

Irak Planlama Bakanı Halit Batal, Irak'ta yapılması planlanan genel nüfus sayımının gelecek yıl yapılmasına karar verildiğini açıkladı. Batal, sağlık ve mali durumların Irak'ta genel nüfus sayımının ertelenmesine neden olduğunu; sayımın gerçekleşmesi için çalışmaların devam ettiğini ve son aşamada gelecek sene yapılmasına karar verildiğini ifade etti.⁴¹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

ABD Başkanı Biden, Suudi Arabistan'ın Yemen'deki askerî operasyonlarına desteklerini durduklarını açıkladı. Yeni yönetimin Yemen'deki iç savaşı bitirmek için daha aktif rol oynayacağı belirtildi.⁴² Yemen konusunda askerî desteklerinin sona ermesine rağmen ABD'nin Suudi Arabistan'a egemenliğini ve topraklarını koruması için desteğinin devam edeceği belirtildi.⁴³ Beyaz Saray Sözcüsü Jen Psaki ise Biden yönetiminin Suudi Arabistan'dan insan haklarını geliştirmelerini ve siyasi mahkumların serbest bırakılmasının talep ettiğini açıkladı.⁴⁴

Riyad hükûmeti ise Yemen'de kapsamlı bir siyasi çözümü desteklediklerini vurguladı.⁴⁵ Suudi Arabistan Savunma Bakanı Yardımcısı, İran destekli Husiler'e karşı siyasi ve askerî olarak Yemen'deki mücadelelerinin devam edeceğini belirtti.⁴⁶

Suudi Arabistan, 300 günden fazla terörizm suçlamaları ile gözaltında tutulan iki Suudi Amerikalı'yı geçici olarak serbest bıraktıklarını açıkladı.⁴⁷

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ve Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan arasında bir telefon görüşmesi gerçekleştirildi. Faysal bin Ferhan, Blinken'ı yeni görevi sebebiyle tebrik ederken Riyad hükûmetinin Washington ile çalışmak için sabırsızlandığını belirtti. İkili ilişkilerin geçmişi ve önemi üzerinde duruldu.⁴⁸

41 <https://www.facebook.com/tebjansi/posts/1637940939726440>

42 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/4/biden-to-announce-a-special-envoy-for-yemen>

43 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2A42SD>

44 <https://www.reuters.com/article/idUSW1N2K2003>

45 <https://gulfnnews.com/world/gulf/saudi/saudi-arabia-reaffirms-support-for-yemen-political-solution-1.1612480236365>

46 <https://www.middleeastmonitor.com/20210206-saudi-arabia-vows-to-continue-its-operations-in-yemen/>

47 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/5/saudi-arabia-frees-two-jailed-saudi-americans-after-307-days>

48 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/6/us-blinken-in-first-phone-call-with-saudi-counterpart>

Suudi Arabistan'ın en çok okunan İngilizce gazetelerinden Arab News, ilk kez İsraili bir yazar Dr. Hay Eytan Cohen'in yazısına gazetede yer verdi. Yazıda Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yönelik eleştirel ifadeler yer aldı.⁴⁹

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE):

ABD Başkanı Biden, BAE'den ithalat edilen alüminyuma tekrardan vergi uygulanacağını açıkladı. %10 oranındaki verginin ulusal güvenlik sebebiyle devam edeceği belirtildi. Trump, başkanlığının sona ermesinden kısa bir süre önce BAE'nin bu vergilen muaf tutulacağını açıklamıştı.⁵⁰

BAE'nin Washington Büyükelçisi Yusuf el-Uteybe, ABD'nin Abu Dabi'yle askerî satış anlaşmasının iptalini tekrar gözden geçirmesinin önemli olduğunu, Ortadoğu'da daha az bulunmak ve müdahil olmak isteniyorsa Washington'ın müttefiklerine destek olması gerektiğini belirtti. 23 milyar dolar değerindeki anlaşma 50 F-35 savaş uçağını, 18 drone ve pek çok diğer silahı kapsamaktaydı.⁵¹

Yemenli bir yetkili tarafından BAE'nin Yemen'deki askerî varlığının sona ermediği belirtilirken BAE'den güneyde milisleri silahlandırmayı durdurması talep edildi.⁵²

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun, gelecek hafta gerçekleştirmeyi planladığı Abu Dabi ve Bahreyn ziyaretlerini koronavirus önlemleri ve uçuş kısıtlamaları sebebiyle iptal ettiği açıklandı.⁵³

• Katar:

Katar Başbakanı Halid bin Halife bin Abdülaziz es-Sani ve Kuveytli mevkidaşı Sabah el-Halid el-Sabah arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Bölgesel ve uluslararası meseleler üzerine görüş alışverişinde bulunulan görüşmede iki ülke arasındaki güçlü ve dostane ilişkilere de değinildi.⁵⁴

Katar tarafından 2018 yılında BAE'ye karşı Uluslararası Adalet Divanında açılan "Katar'a ve Katarlı vatandaşlarla karşı ayrımcılık" davasında kararın UAD tarafından verilmeyeceği açıklandı.⁵⁵

49 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-saudi-newspaper-publishes-israeli-writers-for-the-first-time/>

50 <https://www.middleeastmonitor.com/20210203-us-reimposes-tariffs-on-uae-aluminium-imports/>

51 <https://www.middleeastmonitor.com/20210203-uae-envoy-in-us-we-are-confident-f-35-jets-sale-will-go-through/>

52 <https://www.middleeastmonitor.com/20210206-yemen-official-denies-evacuated-uae-troops/>

53 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-israel-pm-netanyahu-cancels-visit-to-bahrain-uae-again/>

54 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-kuwait-discuss-regional-global-developments/2130651>

55 <https://apnews.com/article/qatar-united-arab-emirates-courts-united-nations-saudi-arabia-7f1cd8f51b3d9dc16a4>

Körfez krizinin sona ermesi ve Katar'a abluka uygulayan dört ülkenin hava sahalarını Katar'a açması, Katar'ın ulusal havayolu şirketi Qatar Airways'in giderlerini 1,2 milyar dolar azalttı.⁵⁶ Gazze'de ihtiyaç sahibi 100.000 aileye maddi yardım yapılacağı, her aileye 100 dolar verileceği açıklandı.⁵⁷

• Yemen:

ABD Başkanı Biden ülkesinin Yemen'deki Suudi Arabistan liderliğindeki Arap Koalisyonuna verilen desteğin sonlandırıldığını açıkladı. Yemen'deki savaşın bir an önce sonlandırılması gerektiğini ifade eden Biden, Yemen'de kullanılmak üzere yapılan Amerikan silah satışının da bu kapsamda durdurulduğunu belirtti.⁵⁸

Öte yandan Trump, döneminin son gününde yürürlüğe giren ve uluslararası yardım kuruluşları tarafından Yemen'deki krizi derinleştireceği endişesiyle eleştirilen İran destekli Husi milislerin ABD tarafından uluslararası terörist gruplar listesine alınması kararının da kaldırılması için harekete geçildiği basına yansdı.⁵⁹ Bu kararın alınmasında Yemen'de yaşanan insani krizin ağırlaşmasının etkili olduğu ifade edildi.

Yemen'de yeni hükûmetin kurulması ve Aden'e dönüp göreve başlamasının ardından Avrupa Birliği'nden bir heyet hükûmet yetkilileri ile görüşmek üzere geçici başkent Aden'e geldi. Heyette Fransa, Almanya, Hollanda, İsveç, Norveç, Belçika, Finlandiya Büyükelçileri yer aldı.⁶⁰

• Kuveyt:

Kuveyt Dışişleri Bakanlığı, İran ve Suudi Arabistan arasında ara buluculuk rolü oynayabileceklerini açıkladı. Uygun şartlar sağlandığında bunun gerçekleşebileceği belirtildi.⁶¹

Kuveyt Dışişleri Bakanlığı, ABD Başkanı Biden'ın Suudi Arabistan'la iş birliği yapılacağına dair açıklamalarını memnuniyetle karşıladıklarını belirtti.⁶²

afc0722dd4fdd

56 <https://www.aa.com.tr/en/economy/qatar-airways-to-cut-costs-by-12-bln-after-gulf-deal/2132785>

57 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-offers-financial-aid-to-needy-families-in-gaza/2130896>

58 <https://www.middleeastmonitor.com/20210204-biden-to-end-support-for-saudi-offensive-in-yemen/>

59 <https://www.france24.com/en/americas/20210206-biden-moves-to-revoke-terrorist-designation-for-yemen-s-houthi-rebels>

60 <https://www.aa.com.tr/en/europe/european-delegation-in-yemen-to-advance-peace-efforts/2136031>

61 <https://www.middleeastmonitor.com/20210204-kuwait-willing-to-mediate-between-iran-and-saudi/>

62 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2958352&Language=en>

• **Umman:**

Umman Dışişleri Bakanlığı, Libya'nın yeni yürütme organının kuruluşunu memnuniyetle karşıladıklarını bildirdi. Libya'da güvenlik ve istikrarın oluşumu için katkıda bulunmasını umdukları belirtildi.⁶³

• **Bahreyn:**

Hafta başında Bahreyn Ağır Ceza Mahkemesi 18 kişiyi İran destekli "terör örgütüne" üye olmak suçundan hapis cezasına çarptırdı. Yaşları 17 ila 37 arasında değişen mahkumlar 5 yıldan başlayan ve ömür boyu hapis cezasına kadar giden çeşitli cezalara çarptırıldı. 2018 yılında Bahreyn'de 116 kişi göz altına alınmış, aradan geçen süreçte yargılamalar devam etmiş ve bu kişiler çeşitli cezalara çarptırılmıştı.⁶⁴

Öte yandan Bahreyn Dışişleri Bakanlığı Libya'da geçici hükûmet temsilcilerinin belirlenmesine ilişkin yazılı bir açıklama yayınlarak durumdan duydukları memnuniyeti dile getirdi.⁶⁵

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• **Mısır**

Lübnan Başbakanı Saad Hariri, Kahire'de Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Şükrü ve İstihbarat Başkanı Abbas Kamel ile bir araya geldi. Mısır Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü tarafından yapılan açıklamada buluşmada yerel ve bölgesel konuların konuşulduğu ayrıca buluşmanın Mısır'ın Lübnan'ın güvenliği ve istikrarına olan desteğinin bir işareti olduğu vurgulandı.⁶⁶ Hariri bu hafta daha önce Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah es-Sisi ile de görüşmüştü.⁶⁷

Mısır Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ahmed Hafız yaptığı açıklamada, Kahire'nin Cenevre'deki Libya Siyasi Diyalog Forumu'nun Birleşmiş Milletler öncülüğünde gerçekleştirilen seçimde seçilen Ulusal Birlik Hükûmeti'ni memnuniyetle karşıladıklarını belirtti.⁶⁸

63 <https://timesofoman.com/article/oman-issues-statement-on-new-libyan-executive-authority>

64 <https://www.middleeastmonitor.com/20210201-bahrain-jails-18-men-for-forming-iran-backed-cell/>

65 <https://www.bna.bh/en/BahrainwelcomeselectionofLibyanInterimExecutiveAuthorityrepresentatives.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDjtULNw0fbV8PQ%2fGmduOR24%3d>

66 <http://nna-leb.gov.lb/en/show-news/124583/Hariri-meets-with-Shoukry-and-Aboul-Ghait>

67 <http://nna-leb.gov.lb/en/show-news/124564/El-Sisi-to-Hariri-To-uphold-national-interest-settle-disputes-and-form-independent-government-capable-of-addressing-challenges>

68 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/402424/Egypt/Politics-/Egypt-welcomes-election-of-Libyan-interim-governme.aspx>

Mısır Cumhurbaşkanı Sisi, Büyük Etiyopya Rönesans Barajı (GERD) konusunda Afrika Birliği'nin bağlayıcı ve yasal bir anlaşmaya varma konusundaki çabalarına güven duyduğunu ifade etti. Afrika Birliği, bir yıldan uzun bir süredir GERD'in yol açtığı anlaşmazlık nedeniyle Mısır, Sudan ve Etiyopya arasındaki müzakerelerde ara buluculuk yapmaktadır.⁶⁹ Sisi ayrıca katıldığı bir televizyon programında kararlı ve birlikte oldukları sürece GERD'in Nil suları üzerindeki etkisinden endişelenmemeleri gerektiğini dile getirdi.⁷⁰ Ayrıca Sisi, Kahire'de GERD ile ilgili son gelişmeleri Demokratik Kongo lu mevkidaşı Félix Tshisekedi ile görüştü. Görüşme Kongo'nun Afrika Birliği Başkanlığını Güney Afrika'dan devralmasından hemen öncesinde gerçekleşmiş oldu.⁷¹

Kahire, Filistin seçimlerinin zamanında yapılabilmesi için kapsamlı bir ulusal diyalog düzenlemek üzere 8 Şubat'ta Kahire'de toplanmaları için Filistinli gruplara resmî davetiyeler gönderdiğini belirtti. Davetiye aldığını doğrulayan El Fetih ve Hamas, konferansa katılması beklenen 14 grup arasında yer alıyor.⁷²

• Libya

Bu pazartesi, 24 Aralık 2021'de düzenlenmesi beklenen seçimlere kadar idareyi yürütecek temel isimlerin seçilmesine dair görüşmeler Cenevre'de başlamıştır.⁷³ Başkanlık konseyi başkanlığı ve başbakanlık pozisyonları için adaylığını koymuş isimler kendilerinden, yönetime dair niyetlerinden bahsettikten ve yöneltilen soruları yanıtladıktan sonra⁷⁴ oylamaya başlanmıştır. Oylamanın ilk turunda yüzde yetmişlik eşik aşılamadığından ikinci tura gidilmiştir.⁷⁵ Sonuç olarak, Abdulhamid Dibeybe Başbakan ve Muhammed Menfi üç kişilik Başkanlık Konseyi Başkanlığına seçilmiştir. Ayrıca, Musa el-Koni ve Abdullah el-Lafi de Başkanlık Konseyi üyeleri olarak seçilmişlerdir.⁷⁶ BM Libya Destek Misyonu (UNSMIL) Temsilcisi Stephanie Williams, Temsilciler Meclisinin seçilen yeni yürütme kadrosunu 21 gün içinde onaylaması gerektiğini bildirmiştir. Williams ayrıca, Libya Siyasi Diyalog Forumu'nun yeni yürütmenin çizilen yol haritası ve planlanan seçimlere

69 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/402464/Egypt/Politics-/Egypt%E2%80%99s-Sisi-reiterates-trust-in-AU-role-in-helpin.aspx>

70 <https://www.thenationalnews.com/mena/egypt/egypt-s-el-sisi-confident-of-reaching-agreement-on-ethiopia-s-nile-dam-1.1161465>

71 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/400184/- .aspx>

72 <https://english.aawsat.com/home/article/2780316/egypt-host-palestinian-election-dialogue-next-week>

73 <https://www.libyaherald.com/2021/02/01/lpdf-geneva-meeting-to-select-libyas-next-unified-government-starts-today-williams-pledges-international-community-will-respect-its-decisions/>

74 <https://lana-news.ly/art.php?id=189769&lang=en&p=1>

75 <https://www.libyaherald.com/2021/02/05/breaking-lpdf-geneva-elections-fail-to-secure-winner-in-round-one-round-two-vote-off-after-lunch-between-top-two-lists/>

<https://www.dailysabah.com/politics/libyans-to-hold-2nd-round-of-voting-for-transitional-government/news>

76 <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-un/new-libya-interim-government-agreed-in-u-n-talks-idUSKBN2A50ST?rpc=401&>

sadakatini denetleme göreviyle merkezî bir rol oynamaya devam edeceğini belirtmiştir.⁷⁷ Genel itibarıyla küresel çapta memnuniyetle karşılanmış sonuçlara ülkenin doğu kanadından da tepkiler gelmiştir. Bu kapsamda Hafter Libya Siyasi Diyalog Forumu öncülüğünde gerçekleşen seçimlerin kazananlarını tebrik ettiğini sözcüsü Ahmed el-Mismari ile iletmiştir.⁷⁸

Diğer bir önemli gelişme ise, BM Güvenlik Konseyi'nin Guterres'e Libya'ya uluslararası gözlemciler yerleştirme konusunda yeşil ışık yakması olmuştur. Bir süredir gündemde olan hususa ilişkin Guterres'ten bir gözlem ekibinin hızlıca kurulup konuşlandırılmasına dair bir plan istenmiştir.⁷⁹

Son olarak Yunanistan Dışişleri Bakanlığı cumartesi günü yaptığı açıklamada, Trablus'taki büyükelçiliğini yeniden açmak niyetinde olduğunu duyurmuştur. Dışişleri Bakanı Nikos Dendias'ın kararına göre, Bengazi'de Yunanistan Başkonsolosluğu açmak için de gerekli prosedür izlenecektir.⁸⁰

• Tunus

Çarşamba günü Savunma Bakanlığı Sözcüsü Muhammed Zekri Tunus'un batısında, Cezayir sınırında, meydana gelen patlamanın sonucunda 4 askerin hayatını kaybettiğini bildirmiştir. Bahsi geçen dağlık bölgenin, Tunus ordusunun yıllardır mücadele ettiği militan bir grubun sığınağı olduğu kaydedilmiştir.⁸¹ Bunun üzerine perşembe günü ülkenin Cumhurbaşkanı Kays Said, terörizmle mücadeleyi sürdüreceğine ve ülkesine zarar vermek isteyenlerin karşısında duracağına dair söz vermiştir. Said, savaşta hem kazancın hem de kaybın olduğunu ve ölenlerin ülkeleri uğruna canlarını verdiklerinden dolayı Tunus halkı tarafından unutulmayacaklarını belirtirken bütün cephelerde mücadelenin süreceğini ve zaferden başka seçeneğin kabul edilmeyeceğini de vurgulamıştır.⁸²

Tunus'un Nahda Partisi, geçtiğimiz haftalarda Başbakan tarafından yapılan kabine revizyonu sonucunda göreve gelen bakanların çalışmaya başlaması için çağrıda bulunmuştur.⁸³ Meşîşî'nin kararını destekleyerek Nahda Kays Said'in usulüne uygun bulmadığı ve tanımadığı bu adımı desteklemiştir. Hareketin lideri Gannuşî ise cumartesi günü, Cum-

77 <https://www.libyaobserver.ly/news/williams-says-libyas-hor-should-approve-new-government-21-days>

78 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/warlord-haftar-%E2%80%9Caccepts%E2%80%9D-results-lpdf>

79 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/unsc-gives-green-light-deployment-observers-libya>

80 <https://newsaf.cgtn.com/news/2021-02-07/Greece-to-re-open-embassy-in-Libya-XFCEU6ybgA/index.html>

81 <https://www.reuters.com/article/us-tunisia-security/ied-kills-four-tunisian-soldiers-in-mountain-region-idUSKBN2A31WI?rpc=401&>

82 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-tunisia-saied-pledges-to-continue-fighting-terrorism/>

83 <https://www.middleeastmonitor.com/20210206-tunisia-ennahda-calls-for-allowing-new-ministers-to-start-working/>

hurbaşkanı'nın bu revizyonu kabul veya reddetmek gibi bir hakkı olmadığını ve Cumhurbaşkanlığı pozisyonunun "sembolik" olduğunu belirtmiştir.⁸⁴

Tunus'ta önceki haftalarda düzenlenen protestolara ek olarak, gözaltına alınan göstericilerin bırakılması talebiyle de yürüyüşler düzenlenmiştir. Başkentteki gösteriler karşısında yoğun önlemler alınmış ve güvenlik güçleriyle protestocular arasında arbede yaşanmıştır.⁸⁵

• Cezayir

Bu hafta Cezayir "Sputnik V" aşısını üretme hususunda Rusya'yla anlaşmaya gitmiştir. Yerel bir televizyon kanalından yapılan açıklamaya göre Cezayir'de Rus aşısının imalatını içeren görüşmeler sonucunda anlaşmaya varılmıştır. Üretim çalışmalarının gelecek haftalarda başlaması beklenirken ilk etapta Cezayir'in sonrasında komşu ülkelerin ihtiyaçlarının giderilmesinin istendiği belirtilmiştir.⁸⁶

Tunus'un Nahda Hareketi Partisi bu hafta yaptığı bir açıklamada, Tunus'un önceki Cumhurbaşkanı tarafından yapılan söylemlere karşı olduğunu ve bunların "kardeş Cezayir'e" hakaret niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Söylemler Cezayir'in, 14 Ocak'ta Zeynel Abidin Bin Ali'nin devrilmesinde ve sonrasında Tunus'un iç işlerine karıştığını destekler niteliktedir.⁸⁷

Son olarak, Cezayir de bölgesel ve uluslararası birçok aktör gibi Libya Siyasi Diyalog Forumu süreci sonucunda oluşturulan yeni yürütme ekibini memnuniyetle karşıladığını bildirmiştir. Cezayir Dışişleri Bakanlığı⁸⁸ cumartesi günü yaptığı açıklamada, yeni geçici hükümetle iş birliğine hazır olduklarını ve "kardeş Libya halkının" güvenlik ve istikrarını sağlanmasını umduklarını vurgulamıştır.

• Fas

Fas Dışişleri Bakanı Nasser Bourita, İsraili mevkidaşı Gabi Aşkenazi ile ilk kez görüştü. Aşkenazi yaptığı sosyal medya paylaşımında ikili iş birliğini arttırmanın yanı sıra bölgesel sorunları da konuştuklarını dile getirdi.⁸⁹

84 <https://www.middleeastmonitor.com/20210201-tunisia-ghannouchi-says-president-cannot-refuse-mp-appointments/>

85 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-gosterilerde-gozaltina-alinanlarin-serbest-birakilmasi-talebiyle-yuruyus-duzenlendi/2136431>

86 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-sputnik-v-asisini-uretme-konusunda-rusya-ile-anlasti/2131245>

87 <https://www.middleeastmonitor.com/20210203-tunisi-as-ennahda-rejects-offensive-statements-made-by-marzouki-against-algeria/>

88 <https://lana-news.ly/art.php?id=190121&lang=en&p=1>

89 <https://www.jpost.com/breaking-news/israeli-foreign-minister-discusses-cooperation-with-moroccan->

Eski ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton, önceki ABD Başkanı Donald Trump'ın Fas'ın Batı Sahra üzerindeki egemenliğini kabul eden kararının, ABD'nin uzun süredir devam eden politikasını yansıtmadığı ve bir hata olduğunu fakat düzeltilebileceğini söyledi.⁹⁰

İsveç Dışişleri Bakanı Ann Linde, Batı Sahra'daki çatışmanın BM içinde bir dekolonizasyon sorunu olduğunu vurgulayarak, Batı Sahra'nın statüsünün ancak adil, sürdürülebilir ve karşılıklı olarak uzlaşılabilir bir müzakere yoluyla belirlenebileceğini vurguladı. Batı Sahra halkının Güvenlik Konseyi kararları da dâhil olmak üzere uluslararası hukuka uygun olarak self-determinasyon şeklinde çözümlenebileceğini dile getirdi.⁹¹

Fas hükûmeti, Birleşmiş Milletler öncülüğünde gerçekleşen Libya Siyasal Diyalog Forumu'nun sonucunda seçilen Ulusal Birlik Hükûmeti'ni tebrik etti. Fas Dışişleri Bakanı Nasser Bourita Afrika Birliği zirvesinde Libya Başkanlık Konseyinin yeni üyelerine iyi dileklerini ileterek Fas hükûmetinin Libya ihtilafını sona erdirmek için BM önderliğindeki siyasi süreçten umutlu olduğunu da sözlerine ekledi.⁹²

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

OPEC, 2021 Ocak ayı için planladığı üretim artışını gerçekleştirdiğini ve ocak ayında üretimin günde 190 bin varil arttığını açıkladı. Ancak, Libya ve Nijerya'da yaşanan sorunlar nedeniyle üretimin dengelendiğini ve OPEC'in belirlediği üretim limitleri içerisinde kaldığı da açıklandı.⁹³

Rus Gazprom, Avrupa ve Türkiye'deki gaz satışlarının ocak ayında 19,4 Bcm'ye ulaştığını ve şimdiye kadar ki görülen en yüksek ocak satışı seviyesi olduğunu bildirdi. Ocak 2020 yılına oranla satışlarda %45'lik bir artış olduğu da bildirildi. Ocak ayında en çok artış İtalya'da yaşanırken İtalya'yı sırasıyla Polonya, Fransa, Hollanda ve Türkiye takip etti.⁹⁴

Rus Rosneft yaptığı açıklamada, Kuzey Arktika'da yıllık toplam kapasitesi 95 milyon tona

counterpart-657554

90 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/02/02/30808.html>

91 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/02/04/30835.html>

92 <https://www.morocoworldnews.com/2021/02/334294/morocco-welcomes-appointment-of-interim-authority-in-libya/>

93 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-06/putin-s-once-scorned-vaccine-is-now-a-favorite-in-pandemic-fight>

94 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/020121-russias-gazprom-posts-highest-ever-january-gas-sales-in-europe-turkey>

kadar ulaşabilecek LNG projeleri üzerinde çalıştığını açıkladı. Rusya'nın şu anki LNG üretimi yılda 30,5 milyon tonken, 2035 yılına kadar LNG üretimini üç katına çıkararak yılda 140 milyon tona ulaşmayı hedeflediği bildirildi.^{95 96}

BP, 2030 yılına kadar petrol ve gaz üretimini %40 azaltmayı amaçladığını bildirdi. Ancak bu azalış BP'nin %19,75 hisseye sahip olduğu Rosneft'in çeşitli projelerini kapsadığını belirtilerek iki şirketin Vostok Oil projesi kapsamında Rosneft'in %51 hisseye ve BP'nin %49 hisseye sahip olduğu da açıklandı.⁹⁷

The Wall Street Journal, ExxonMobil ve Chevron iki şirketin birleşmesi konusunda görüşmeler gerçekleştirdiğini iddia etti. İki şirket de görüşmelerin geçici görüşmeler olduğunu ve görüşmelerin devam etmediğini açıkladı.⁹⁸

Royal Dutch Shell, 10 yıldır ilk defa Kuzey Denizi petrolünün fiziksel kargolarını büyük miktarlarda satın aldığını açıkladı. Şirket 5 kargoyu satın aldıktan sonra 7 kargo için daha teklif verdiğini bildirdi. Royal Dutch Shell'den yapılan açıklamada, küresel ölçekli rafinajı ve Asya'da oluşan talebi karşılamak için satın alımı gerçekleştirdiği bildirildi.⁹⁹

2020 yılında petrol ve doğal gaz endüstrisinde yaşanan gerilemeden dolayı GKRY'nin Doğu Akdeniz'deki yatırımlarının giderek zayıfladığı açıklandı. GKRY'nin hidrokarbon arama faaliyetlerinin ExxonMobil'in daha fazla harcama kesintisi yapması sonucu yavaşladığı bildirildi.¹⁰⁰

• Ortadoğu

İran Petrol Bakanı Yardımcısı, İranın iki hafta içinde yaptırım öncesi petrol üretim seviyesine gelebileceğini açıkladı. Ülkenin maksimum petrol üretiminin yaklaşık 4 milyon varil olacağı açıklandı.¹⁰¹

İran Ulusal Gaz Şirketi, İran'daki gaz tüketiminin gaz üretiminden fazla olduğunu, 2021 yılında bunun için önlem alınması gerektiğini açıkladı. Yetkili kişi, 2021 yılında daha verimli bir tüketim için çalışmalarının başladığı ve Güney Pars Sahası'ndaki üretimin 50 ile 60 milyon metreküpe çıkarılacağını sözlerine ekledi.¹⁰²

95 <https://energy.economictimes.indiatimes.com/news/oil-and-gas/russias-rosneft-looks-to-arctic-to-ramp-up-lng-output-report/80663705>

96 <https://seanews.ru/en/2021/02/02/en-140-mn-tons-of-lng-by-2035/>

97 <https://petrotimes.vn/dau-tu-cua-bp-vao-khai-thac-dau-o-bac-cuc-cua-nga-co-lam-suy-yeu-buoc-ngoat-xanh-cua-bp-599118.html>

98 <https://www.investing.com/news/economy/silver-squeeze-exxon-chevron-merger-talk-china-pmi--whats-up-in-markets-2404924>

99 <https://news.yahoo.com/shell-binges-north-sea-crude-103202272.html?guccounter=1>

100 <https://cyprus-mail.com/2021/01/31/egypt-gas-sector-forging-ahead/>

101 <https://www.hellenicshippingnews.com/irans-oil-exports-rising-in-jan-despite-sanctions-trackers/>

102 <http://www.mizenaft.com/news/29316/1400در-گاز-وضعیت-پیش-بینی>

Mısır devlet şirketi olan Süveyş Kanalı Otoritesi (SCA) yaptığı açıklamada, Eilat-Ashkelon petrol boru hattının Süveyş Kanalı gelirleri ve rekabet gücü üzerinde sınırlı etkiye sahip olacağını bildirdi. SCA, boru hattı yüzünden kanalın sevkiyatının yalnızca %12 ile %16 arasında etkileneceğini açıkladı. Ayrıca, 2020 yılında Süveyş Kanalı'ndan geçen petrol ürünlerinin ticaretinin yapılan yatırımlar sonrası %14 arttığı da belirtildi.¹⁰³

IKBY, Irak dinarındaki devalüasyon nedeniyle elektrik fiyatlarını %20 oranında arttıracığını duyurdu.¹⁰⁴

Irak, 2021 Ocak ayında Aralık 2020'ye göre günlük 10 bin varil daha az üretim gerçekleştirdiğini ve üretimin günlük 3,87 milyon varil olduğunu açıkladı. Ocak ayında gerçekleşen ihracat miktarının ise günlük 3,24 milyon varil olduğu açıklandı. Irak'ın üretim ve ihracat değerlerinin, OPEC'in belirttiği üretim kısma hedeflerini tutturamamasına neden olduğu bildirildi.^{105 106 107}

Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO) yaptığı açıklamada, ocak ayında Basrah Medium ham petrol ihracatının günlük 819 bin varil olduğunu ve bu ihracatın güney körfez terminallerinden ihraç edilen petrolün %32'sini oluşturduğunu bildirdi. SOMO ayrıca, ocak ayında Basrah Light ihracatının günlük 1,1 milyon varile ulaştığını ve Basrah Heavy'nin ihracatının günlük 782 bin varil olduğunu açıkladı.¹⁰⁸

Ürdün Fosfat Madenleri Şirketi, şirketin endüstriyel yakıt ihtiyacını gidermesi için Akaba'da bir doğal gaz boru hattı lansmanının yapıldığını bildirdi. Boru hattının yıllık yaklaşık 1.370 milyon fit küp doğal gaz aktarması bekleniyor.^{109 110}

Ürdün Enerji ve Maden Kaynakları Bakanlığı yaptığı açıklamada, Ürdüniün ulaşım maliyetlerindeki farkı ve spesifikasyonlardaki sapmaları karşılamak için Irak petrolünü, Brent ham petrolünün varil fiyatından 16 USD indirimle ithal ettiğini açıkladı.¹¹¹

103 <https://www.hellenicshippingnews.com/egypt-says-israels-ashkelon-eilat-oil-pipeline-to-have-limited-impact-on-suez-canal/>

104 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/02/02/krq-to-increase-electricity-prices/>

105 <https://oglinks.news/opec/news/iraq-misses-goal-to-make-up-for-opec-quota-breaches>

106 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-05/a-huge-number-of-oil-supertankers-are-pointing-at-china-s-ports>

107 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/podcasts/crude/020121-biden-geopolitics-oil-markets>

108 Iraq exports 891,000 b/d of new crude grade Basrah Medium in Jan: SOMO sources | S&P Global Platts

109 https://www.zawya.com/uae/en/story/amp/SNG_199241025/

110 http://www.aci.org.jo/News/key_news/5150.aspx

111 <https://www.thestar.com.my/news/world/2021/02/03/jordan-says-it-imports-iraqi-oil-at-discount>

Ürdün Ulusal Petrol Şirketi (NPC) yaptığı açıklamada, Irak sınırındaki Risha gaz sahasında doğal gaz rezervi bulunduğunu açıkladı.¹¹²

Suudi Arabistan, mart ayı için Asya resmî satış fiyatlarını (OSP) sabit tuttuğunu ve Akdeniz ile Avrupa OSP'lerini arttırdığını bildirdi.¹¹³ SOMO yaptığı açıklamada şubat ayı için yeni OSP'leri duyurdu. Asya satışları için OSP'lerde artışı açıklarken Avrupa satışlarında ise indirim uyguladığını belirtti. ABD'ye satılan petrol için fiyatlarda bir değişiklik olmadığı da bildirildi.¹¹⁵

Libya Elektrik Şirketi yaptığı açıklamada ülkede yaşanan elektrik kesintilerini gidermek için Türk firmaları ile elektrik üretim anlaşması yapmaya hazırlandıklarını bildirdi.¹¹⁶

Libya ilk kez onshore ve offshore doğal gaz bloklarında rezerv araştırılması için uluslararası firmalara ihale açacağını duyurdu. Ülkenin farklı alanlarında bulunan 41 doğal gaz blokunun 2 bin ila 10 bin km² arası değişen büyüklüklere sahip olduğu açıklandı. Blokların detaylarının gelecek ağustos ayında açıklanacağı da bildirildi.¹¹⁷

Fas ve Nijerya, offshore ve onshore alanlardan geçecek bir doğal gaz boru hattı anlaşmasını yenilediklerini duyurdu. 25 yıllık bir süreci kapsayan anlaşmaya göre boru hattının uzunluğunun yaklaşık 5 bin km olacağı açıklandı.¹¹⁸

İsrail merkezli Delek Drilling Şirketi yaptığı açıklamada, İsrailin Tamar doğal gaz sahasındaki tüm ortaklar arasında, sahadan üretilen gazın orantılı olarak her şirket için ayrı ayrı pazarlanmasına olanak sağlayacak bir mutabakat zaptı imzalandığını bildirdi.¹¹⁹

112 <https://jpt.spe.org/jordan-finds-promising-gas-reserves-near-iraq-border>

113 <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Saudi-Arabia-Raises-Oil-Prices-To-US-And-Europe.html>

114 https://www.rigzone.com/news/wire/saudi_crude_gets_pricier_for_some_buyers-04-feb-2021-164527-article/?utm_source=GLOBAL_ENG&utm_medium=SM_TW&utm_campaign=FANS

115 Iraq exports 891,000 b/d of new crude grade Basrah Medium in Jan: SOMO sources | S&P Global Platts

116 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-elektrik-sirketi-turk-firmalarinin-ulkede-elektrik-uretimi-icin-anlasma-imzalamaya-hazirladigini-acikladi/2131503>

117 <https://egyptoil-gas.com/news/libya-to-open-up-gas-fields-to-foreigners/>

118 <https://www.reuters.com/article/uk-morocco-nigeria-pipeline/morocco-nigeria-renew-commitment-to-gas-pipeline-fertilizer-plant-idUSKBN2A11K9>

119 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/020121-partners-in-israels-tamar-gas-field-reach-new-marketing-settlement#:~:text=Partners%20in%20Israel's%20Tamar%20gas%20field%20reach%20new%20marketing%20settlement,-Author%20Stuart%20Elliott&text=London%20%E2%80%94%20The%20partners%20in%20the,in%202020%20over%20sales%20arrangements.>

RUS BASININDA ORTADOĞU GÜNDEMİ (1-7 ŞUBAT 2021)

• Güney Yemen, Moskova'da Siyasi Sermaye Arıyor

Yemen Güney Geçiş Konseyi (GGK) Heyeti görüşmelerde bulunmak üzere Moskova'ya gerçekleştirdikleri ziyaret Rusya basınında yer buldu. "Nezavismaya" gazetesinin 1 Şubat tarihli sayısında yayınlanan "Güney Yemen, Moskova'da Siyasi Sermaye Arıyor" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu görüş "Emirlikler tarafından desteklenen bir ayrılıkçı heyeti başkente geldi" olarak ifade edildi. Yazıya göre Yemen Güney Geçiş Konseyi (GGK) Heyeti, Rus siyaset bilimcileri ile uzun yıllar süren silahlı çatışmalardan yorulmuş olan Yemen'de durumu istikrara kavuşturma olasılıklarını görüşmek üzere 1 Şubat'ta Moskova'ya geldi. Makalede görüşlerine başvuru Rusya Ulusal Araştırma Üniversitesi Ekonomi Yüksek Okulu Siyaset Bilimi Bölümü Kıdemli Öğretim Görevlisi Grigory Lukyanov'a göre GGK Heyetinin Moskova'ya gelişine fazla anlam yüklenmemesi gerekmektedir: "GGK yeni kurulduğunda da Suudi Arabistan ile BAE arasında bir çatışma yaşanmıştır. Konsey yönetimi, o anda da tüm kilit aktörlerle karşılıklı anlayış ve temas kurmak nedeniyle diplomatik tur yaptı." Son beş yılda Rusya'nın Ortadoğu'daki rolünün arttığına dikkat çeken analist, "Bazı durgunluklara rağmen özellikle Yemen veya Libya gibi ülkelerde ortaya çıkan önemli süreçlerin arifesinde Moskova, herhangi bir politikacı için ziyaret yapılması gereken yüksek otoriteye sahiptir" yorumunda bulundu. Ayrıca uzman, bu yıl Libya'da öngörülen seçimler nedeniyle ülke siyasetçileri sıklıkla Moskova'yı ziyarette bulduklarına dikkat çekerek bu bağlamda GGK Delegasyonunun Moskova ziyaretinin de fazla abartılmaması gerektiğini belirtti. Rus analist, siyasi mücadelenin devam edeceğini ve bu bakımdan dış politika sermayesinin asla gereksiz olmadığını ifadelerine ekledi.

• Akademisyen, İran'dan Sonra Nükleer Silah Alabilecek Ülkeleri Belirledi

Rusya'nın genel haberleri içeren "Moskovskiy Komsomolets" gazetesinin 3 Şubat tarihli sayısında Rusya Bilimler Akademisi Üyesi Vladimir Baranovski'nin nükleer felaketlerin önlenmesine dair Lüksemburg Forumu'nun YouTube kanalıyla yapılan röportajı yayımlandı. "Akademisyen, İran'dan Sonra Nükleer Silah Alabilecek Ülkeleri Belirledi" başlıklı makalede Ortadoğu'da nükleerleşme potansiyelinin çok yüksek olduğu belirtildi. Nükleer güçler kulübünün genişlemesi ihtimaline değinen uzman "Özellikle İran nükleer silah sahibi olursa kontrol edilemez hâle gelebilir" öngörüsünde bulundu.

İran'ın çok hızlı bir şekilde nükleer silah bulundurmaya devam edeceğine dikkat çeken uzman, bu eylemin bölgede oluşturabileceği muhtemel sorunlara değindi: "Kaynaklara sahip olan diğer ülkeler de nükleer silah alma isteğinde bulunacak. Bu konuda en tehlikeli unsur, tüm bölgenin nükleerleşmesine yol açabilecek ciddi teşviklerin oluşturulmasıdır. Bu teşvikler Suudi Arabistan, Türkiye ve Mısır ve diğer bölge ülkeleri için geçerlidir." Rus analist, bölgenin nükleerleşmesi büyük olasılıkla küresel olmasa da örneğin, Hindistan ve Pakistan gibi ülkeler arasında nükleer savaşlara ve aynı zamanda teröristlerin bu şekilde silah edinmesine yol açabileceği tahminlerinde bulundu.

• Libya Ağır Sıkleti Seçimi Kaybetti

Rusya'nın "Komersant" gazetesinin 5 Şubat tarihli sayısında yayınlanan "Libya Ağır Sıkleti Seçimi Kaybetti" başlıklı değerlendirme yayımlandı. Uzman görüşlerine dayanan makalede, Libya Siyasal Diyalog Forumu'nun (LSDF) 1 Şubat'tan bu yana İsviçre'nin Cenevre kentinde yürüttüğü seçim süreci ve sürecin tamamlanması gibi konular yer buldu. Seçimlerin sonucu, "Ülke, geçici olarak dünyanın bilmediği politikacılar tarafından yönetilecek" ifadesiyle değerlendirildi.

Makalenin yazarı Arap ülkeleri uzmanı Marianna Belenkaya'ya göre sadece Libya içinde değil, aynı zamanda ülke sınırları dışında da ünlü politikacılar olarak kabul edilen Doğu Merkezli Temsilciler Meclisi Başkanı Akile Salih'in ve Trablus'u kontrol eden Ulusal Muhtabakat Hükûmeti İçişleri Bakanı Fethi Başağa'nın daha az tanınan adaylara yenilmeleleri, yeni hükûmetin gelecekteki performansı hakkında soruları gündeme getirmektedir. Ayrıca, makalede ülkenin doğusunu ve batısını temsil eden ve bir yandan Moskova ve Kahire diğer yandan Ankara tarafından desteklenen önde gelen siyasetçilerin kaybedeyeceği öngörülse de "tamamen farklı bir dörtlü kazandı" yorumları da yapıldı.

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Kirill Semyonov'a göre seçimleri yeterince otorite sahibi olmayan kişilerin kazanması, Libyalıların ülkenin yeni liderliğini kabul etmeye hazır olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir.

• "İlk Adımı Kim Atacak?": ABD ve İran Nükleer Anlaşmaya Geri Dönecek mi?

ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü "Washington, İran anlaşmaya uyana kadar Ortak Kapsamlı Eylem Planı'na geri dönmeyecek" sözlerine karşılık Tahran "ABD, anlaşmadan çekildiği gibi kendisinin de geri dönmesi gerekir" ifadesinde bulunmuştur.

Tarafların görüşleri, Merkezi Moskova'da bulunan ve Rambler & Co. medyasına ait Rus hükûmet yanlısı "Gazeta.Ru" haber sitesinde yayımlanan "İlk Adımı Kim Atacak?": ABD

ve İran Nükleer Anlaşmaya Geri Dönecek mi?” başlıklı uzman görüşlerine dayanan makalede “Amerika Birleşik Devletleri ve İran, bir Ortak Kapsamlı Eylem Planı için müzakere sürecini başlatmaya hazır değil” ifadesiyle değerlendirildi. Yazıya göre İran, Beyaz Saray’dan tüm ekonomik yaptırımları kaldırması talebinde bulunmaktadır ve özellikle Joe Biden’ın iktidara gelmesiyle birlikte ABD’nin, İran’la nükleer anlaşmaya yeniden dönmesi yönünde adım atması beklense de taraflar bu yönde isteksiz davranmaktadır. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Bilimler Akademisi Avrupa Enstitüsü Avrupa Güvenlik Bölümü Başkanı Dmitri Danilov’a göre, yeni ABD yönetiminin tüm bu taleplerini görmezden gelmesi o kadar kolay olmayacaktır: “Biden, İran ile anlaşmayı yeniden inşa etme konusunda siyasi iradeye sahiptir. Ve bunun için manevra genişliği ve belli bir esneklik gerekecek.” Ayrıca, Rus analistin tahminlerine göre, Washington’un İran’la nükleer anlaşmaya geri dönmesi mümkün görülse de Biden döneminde yeni veya değişmiş bir ABD olmayacaktır.

• “Temettü Alınmıyor”: ABD Neden Yemen’den Ayrılıyor?

Rusya basınının bu haftaki önemli gündem maddelerinden biri de ABD Başkanı Joe Biden’ın, ülkesinin Yemen’deki savaşta Suudi Arabistan’a verdiği askerî desteği sona erdirdiği ve ilgili silah satışlarını durdurduğuna dair açıklaması olmuştur. Merkezi Moskova’da bulunan ve Rambler & Co. medyasına ait Rus hükûmet yanlısı “Gazeta.Ru” haber sitesinde yayımlanan “Temettü Alınmıyor”: ABD Neden Yemen’den Ayrılıyor? başlıklı makalede, Biden’ın kararının çeşitli nedenlere bağlı olduğuna dikkat çekilerek bunlardan birinin de İran ile olan ilişkileri olduğu belirtildi. Ayrıca uzmanlar söz konusu kararın, yeni iktidarın Donald Trump yönetiminde alınan tüm kararları revize etme ve özellikle iç siyaset olmak üzere daha önemli konulara odaklanma isteğinden kaynaklandığını belirtti.

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Moskova merkezli Yüksek Ekonomi Okulu Kıdemli Öğretim Görevlisi ve Doğu Bilimi Uzmanı Andrey Chuprygin, Washington’un Yemen ile ilgili kararının nedenlerini açıkladı. Birincisi, bu karar yeni Amerikan yönetimi önceki kararları gözden geçirme isteğine bağlı olabilir; ikincisi, Yemen’deki durum dünyadaki en güçlü ve en derin insani felaket olarak görüldüğünde bu olaylarla ilişkili olmak veya daha da kötüsü olaylara katılmak, insancılık ve demokrasi söylemleri ile göreve gelen Biden yönetimi için zorunluluk arz etmektedir ve son olarak, ABD’nin Ortadoğu’daki başlıca çıkarlarından biri olan İran’la ilişkilidir.

İran’la ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesinin o kadar basit olmadığını belirten uzman, “Biden’ın Yemen’deki savaşa verdiği desteği sona erdirmesi, Amerikalıların Tahran’a verdiği bir işaret olarak görülecektir” görüşünü savundu. Bugün, ABD için İran ile iliş-

kilerde yaşanan değişimin çok önemli bir rol oynadığına dikkat çeken Rus analiste göre söz konusu kararı vermekle Washington'un tam bir "sallama" yapacağı muhtemeldir. "Her şeyde ve herkeste çıkır açan bir değişim olacağını sanmıyorum. Ancak Washington'un Suudi Arabistan, İran ve muhtemelen Suriye ile ilişkilere yaklaşımlarını duruma göre uyarlayacağı oldukça açıktır" dedi.

Konu ile ilgili görüşlerini paylaşan diğer Rus uzmanı, Medeniyetler Diyalogu Araştırma Enstitüsü Başkanı Aleksey Malaşenko "Amerikan yönetiminin Yemen konusundaki kararı, Biden'ın duruma ilişkin kişisel tutumuyla bağlantılıdır" yorumunda bulunarak: "Washington, herhangi temettü almanın mümkün olmadığı Ortadoğu'ya gitmesine gerek olmadığına inanmaktadır. Biden, Ortadoğu ile değil; ülkesinin iç işleri ve bir takım dış politika sorunlarıyla ilgilenecek" dedi.

KAYNAKÇA

- 1 'World must see regime's flippancy toward Syria political process' | Daily Sabah
- 2 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyeli-muhallifler-anayasa-komitesinin-agustos-ayindan-once-toplanmasini-beklemiyor/2132569>
- 3 Slow COVID-19 vaccine rollout expected in war- ravaged Syria • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)
- 4 Coronavirus in Syria: Concern regime could withhold vaccine - InfoMigrants
- 5 <https://www.thedrive.com/the-war-zone/39113/what-does-russia-have-planned-for-its-lengthened-runway-at-its-air-base-in-syria>
- 6 "De-escalation zone" | Regime forces attack bus in western Hama, killing and injuring 15 jihadists • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)
- 7 Death toll update | 12 regime soldiers killed and wounded in attack by "Jaysh Al-Nasr" on regime positions in western countryside of Hama • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)
- 8 Syrian desert | 130 Russian airstrikes kill nearly 20 ISIS members in eastern Hama • The Syrian Observatory for Human Rights (syriahr.com)
- 9 <https://www.reuters.com/article/idUSL8N2K85YP>.
- 10 <https://www.syriahr.com/en/203859/>
- 11 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkknin-babdaki-sivil-yerlesim-yerine-duzenledigi-roket-saldirisinda-9-sivil-yaralandi/2137885>
- 12 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/idlib-sehidi-uzman-cavus-basri-demirel-kayseride-son-yolculuguna-ugurlandi/2132551>
- 13 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iraqi-foreign-minister-visits-tehran-for-talks/2132232>
- 14 https://financialtribune.com/articles/national/107379/iran-iraq-strong-ties-ensure-regional-security-stability?__cf_chl_jschl_tk__=4bd28d0699684aa461d8a17ada1f09cb7f51a68b-1612617238-0-AWKmdEEYxK0zZ6g8ort3CpTVSeZT_a5DDXVvrnpwRkX7Ywwy6TxPR558MF-KE8h05SRRJtR5CprnoP6TcGZgt7i1RqPw6XkfS2ZtcviJ5PkWe6-sYj4FVWj30UG1Lf7ZqzfGaw1RX3qngfYoyNqfVkfMhsE7F9DNwaRWdsEAuVbuAPEZ0M4RgV_963EN1xR8CyMzWwziszbfWgFMXP71kKzWB5ql8tDe60yAXDbll5Gh4vkYL3Zezel9n50Sy1w5YvXBcBbNQvWklakJYuge5RU_8UI4hPAAhWibMZlfHzp1CDv-CkLX5nuORFTN5Mm93meFrQkIOZoKooDG9U0x5JXXY3xVKY-os5ovSgr6WTAWDQHvytdqHV3G07jKXh1FspKcEuOtm2BveC766LHclb0JCX9HouCjnLIXLtv3_
- 15 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1633613156825885>
- 16 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1633786970141837>
- 17 <https://www.egypttoday.com/Article/1/98302/Iraq-is-looking-forward-to-enhancing-intelligence-cooperation-FM>
- 18 https://turkish.aawsat.com/home/article/2782626/irak'taki-milletvekili-seçimlerini-izleyecek-bm-misyonu-bağdat'ta?utm_source=dvr.it&utm_medium=twitter
- 19 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/UNAMI-Special-Representative-visits-Tehran-in-an-effort-to-support-stability-in-Iraq>
- 20 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/mecliste-irakin-su-sorununun-cozumune-iliskin-toplanti-yapildi/2132777>
- 21 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/020220214>
- 22 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/iraqi-pm-says-senior-isis-leader-killed-near-baghdad-1.1158480>
- 23 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-raporu-deasin-100-milyon-dolar-nakit-rezervinin-oldugu-tahmin-ediliyor/2135591>
- 24 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/020220213>

- 25 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/iraqi-counter-terrorism-forces-foil-suicide-attack-in-baghdad-1.1158987>
- 26 <https://enablingpeace.org/ishm290/>
- 27 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1633583230162211>
- 28 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-iraq-parliamentary-committee-approves-reducing-the-budget/>
- 29 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/02/02/oil-exports-slightly-up-for-january/>
- 30 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/02/01/russian-oil-firm-to-finance-nassiriyah-development/>
- 31 <https://www.middleeastmonitor.com/20210131-pope-francis-to-meet-iraqs-top-shiite-cleric-on-march-visit/>
- 32 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/7/remains-of-104-yazidis-killed-by-isil-laid-to-rest-in-iraq>
- 33 <https://www.haberler.com/iraq-ta-ezidi-toplumu-isid-katliamlarinda-13912677-haberi/>
- 34 <https://www.iqiraq.news/political/10354—.html?fbclid=IwAR1uV-EXfVKYEyhb4xcoOn10tgQ2skvLuoJEShGeHx14V5RAmmhloele00vg>
- 35 <https://www.facebook.com/neno.fentora.9/posts/854565711998058>
- 36 <https://www.facebook.com/249124298489528/posts/3780255678709688/>
- 37 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1634599386727262>
- 38 <https://www.facebook.com/558014920898846/posts/4047148845318752/>
- 39 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1634936386693562>
- 40 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1636980543155813>
- 41 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1637940939726440>
- 42 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/4/biden-to-announce-a-special-envoy-for-yemen>
- 43 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2A42SD>
- 44 <https://www.reuters.com/article/idUSW1N2K2003>
- 45 <https://gulfnnews.com/world/gulf/saudi/saudi-arabia-reaffirms-support-for-yemen-political-solution-1.1612480236365>
- 46 <https://www.middleeastmonitor.com/20210206-saudi-arabia-vows-to-continue-its-operations-in-yemen/>
- 47 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/5/saudi-arabia-frees-two-jailed-saudi-americans-after-307-days>
- 48 <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/6/us-blinken-in-first-phone-call-with-saudi-counterpart>
- 49 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-saudi-newspaper-publishes-israeli-writers-for-the-first-time/>
- 50 <https://www.middleeastmonitor.com/20210203-us-reimposes-tariffs-on-uae-aluminium-imports/>
- 51 <https://www.middleeastmonitor.com/20210203-uae-envoy-in-us-we-are-confident-f-35-jets-sale-will-go-through/>
- 52 <https://www.middleeastmonitor.com/20210206-yemen-official-denies-evacuated-uae-troops/>
- 53 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-israel-pm-netanyahu-cancels-visit-to-bahrain-uae-again/>
- 54 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-kuwait-discuss-regional-global-developments/2130651>
- 55 <https://apnews.com/article/qatar-united-arab-emirates-courts-united-nations-saudi-arabia-7f1cd8f51b3d9dc16a4afc0722dd4fdd>
- 56 <https://www.aa.com.tr/en/economy/qatar-airways-to-cut-costs-by-12-bln-after-gulf-deal/2132785>
- 57 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-offers-financial-aid-to-needy-families-in-gaza/2130896>
- 58 <https://www.middleeastmonitor.com/20210204-biden-to-end-support-for-saudi-offensive-in-yemen/>
- 59 <https://www.france24.com/en/americas/20210206-biden-moves-to-revoke-terrorist-designation-for-yemen-s-houthi-rebels>
- 60 <https://www.aa.com.tr/en/europe/european-delegation-in-yemen-to-advance-peace-efforts/2136031>

- 61 <https://www.middleeastmonitor.com/20210204-kuwait-willing-to-mediate-between-iran-and-saudi/>
- 62 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2958352&Language=en>
- 63 <https://timesofoman.com/article/oman-issues-statement-on-new-libyan-executive-authority>
- 64 <https://www.middleeastmonitor.com/20210201-bahrain-jails-18-men-for-forming-iran-backed-cell/>
- 65 <https://www.bna.bh/en/BahrainwelcomeselectionofLibyanInterimExecutiveAuthorityrepresentatives.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDjtULNw0fbV8PQ%2fGmduOR24%3d>
- 66 <http://nna-leb.gov.lb/en/show-news/124583/Hariri-meets-with-Shoukry-and-Aboul-Ghait>
- 67 <http://nna-leb.gov.lb/en/show-news/124564/El-Sisi-to-Hariri-To-uphold-national-interest-settle-disputes-and-form-independent-government-capable-of-addressing-challenges>
- 68 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/402424/Egypt/Politics-/Egypt-welcomes-election-of-Libyan-interim-governme.aspx>
- 69 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/402464/Egypt/Politics-/Egypt%E2%80%99s-Sisi-reiterates-trust-in-AU-role-in-helpin.aspx>
- 70 <https://www.thenationalnews.com/mena/egypt/egypt-s-el-sisi-confident-of-reaching-agreement-on-ethiopia-s-nile-dam-1.1161465>
- 71 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/400184/-.aspx>
- 72 <https://english.aawsat.com/home/article/2780316/egypt-host-palestinian-election-dialogue-next-week>
- 73 <https://www.libyaherald.com/2021/02/01/lpdf-geneva-meeting-to-select-libyas-next-unified-government-starts-today-williams-pledges-international-community-will-respect-its-decisions/>
- 74 <https://lana-news.ly/art.php?id=189769&lang=en&p=1>
- 75 <https://www.libyaherald.com/2021/02/05/breaking-lpdf-geneva-elections-fail-to-secure-winner-in-round-one-round-two-vote-off-after-lunch-between-top-two-lists/>
- <https://www.dailysabah.com/politics/libyans-to-hold-2nd-round-of-voting-for-transitional-government/news>
- 76 <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-un/new-libya-interim-government-agreed-in-u-n-talks-idUSKBN2A50ST?rpc=401&>
- 77 <https://www.libyaobserver.ly/news/williams-says-libyas-hor-should-approve-new-government-21-days>
- 78 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/warlord-haftar-%E2%80%9Caccepts%E2%80%9D-results-lpdf>
- 79 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/unsc-gives-green-light-deployment-observers-libya>
- 80 <https://newsaf.cgtn.com/news/2021-02-07/Greece-to-re-open-embassy-in-Libya-XFCEU6ybgA/index.html>
- 81 <https://www.reuters.com/article/us-tunisia-security/ied-kills-four-tunisian-soldiers-in-mountain-region-idUSKBN2A31WI?rpc=401&>
- 82 <https://www.middleeastmonitor.com/20210205-tunisia-saied-pledges-to-continue-fighting-terrorism/>
- 83 <https://www.middleeastmonitor.com/20210206-tunisia-ennahda-calls-for-allowing-new-ministers-to-start-working/>
- 84 <https://www.middleeastmonitor.com/20210201-tunisia-ghannouchi-says-president-cannot-refuse-mp-appointments/>
- 85 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-gosterilerde-gozaltina-alinanlarin-serbest-birakilmasi-talebiyle-yuruyus-duzenlendi/2136431>
- 86 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-sputnik-v-asisini-uretme-konusunda-rusya-ile-anlasti/2131245>
- 87 <https://www.middleeastmonitor.com/20210203-tunisia-ennahda-rejects-offensive-statements-made-by-marzouki-against-algeria/>

- 88 <https://lana-news.ly/art.php?id=190121&lang=en&p=1>
- 89 <https://www.jpost.com/breaking-news/israeli-foreign-minister-discusses-cooperation-with-moroccan-counterpart-657554>
- 90 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/02/02/30808.html>
- 91 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/02/04/30835.html>
- 92 <https://www.morocoworldnews.com/2021/02/334294/morocco-welcomes-appointment-of-interim-authority-in-libya/>
- 93 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-06/putin-s-once-scorned-vaccine-is-now-a-favorite-in-pandemic-fight>
- 94 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/020121-russias-gazprom-posts-highest-ever-january-gas-sales-in-europe-turkey>
- 95 <https://energy.economicstimes.indiatimes.com/news/oil-and-gas/russias-rosneft-looks-to-arctic-to-ramp-up-lng-output-report/80663705>
- 96 <https://seanews.ru/en/2021/02/02/en-140-mn-tons-of-lng-by-2035/>
- 97 <https://petrotimes.vn/dau-tu-cua-bp-vao-khai-thac-dau-o-bac-cuc-cua-nga-co-lam-suy-yeu-buoc-ngoat-xanh-cua-bp-599118.html>
- 98 <https://www.investing.com/news/economy/silver-squeeze-exxon-chevron-merger-talk-china-pmi—whats-up-in-markets-2404924>
- 99 <https://news.yahoo.com/shell-binges-north-sea-crude-103202272.html?guccounter=1>
- 100 <https://cyprus-mail.com/2021/01/31/egypt-gas-sector-forging-ahead/>
- 101 <https://www.hellenicshippingnews.com/irans-oil-exports-rising-in-jan-despite-sanctions-trackers/>
- 102 <http://www.mizenaft.com/news/29316/1400-پیش-بینی-وضعیت-گاز-در-2021>
- 103 <https://www.hellenicshippingnews.com/egypt-says-israels-ashkelon-eilat-oil-pipeline-to-have-limited-impact-on-suez-canal/>
- 104 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/02/02/krq-to-increase-electricity-prices/>
- 105 <https://oglinks.news/opece/news/iraq-misses-goal-to-make-up-for-opece-quota-breaches>
- 106 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-02-05/a-huge-number-of-oil-supertankers-are-pointing-at-china-s-ports>
- 107 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/podcasts/crude/020121-biden-geopolitics-oil-markets>
- 108 [Iraq exports 891,000 b/d of new crude grade Basrah Medium in Jan: SOMO sources | S&P Global Platts](https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/podcasts/crude/020121-biden-geopolitics-oil-markets)
- 109 https://www.zawya.com/uae/en/story/amp/SNG_199241025/
- 110 http://www.aci.org.jo/News/key_news/5150.aspx
- 111 <https://www.thestar.com.my/news/world/2021/02/03/jordan-says-it-imports-iraqi-oil-at-discount>
- 112 <https://jpt.spe.org/jordan-finds-promising-gas-reserves-near-iraq-border>
- 113 <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Saudi-Arabia-Raises-Oil-Prices-To-US-And-Europe.html>
- 114 https://www.rigzone.com/news/wire/saudi_crude_gets_pricier_for_some_buyers-04-feb-2021-164527-article/?utm_source=GLOBAL_ENG&utm_medium=SM_TW&utm_campaign=FANS
- 115 [Iraq exports 891,000 b/d of new crude grade Basrah Medium in Jan: SOMO sources | S&P Global Platts](https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/podcasts/crude/020121-biden-geopolitics-oil-markets)
- 116 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-elektrik-sirketi-turk-firmalarinin-ulkede-elektrik-uretimi-icin-anlasma-imzalamaya-hazirlandigini-acikladi/2131503>
- 117 <https://egyptoil-gas.com/news/libya-to-open-up-gas-fields-to-foreigners/>

¹¹⁸ <https://www.reuters.com/article/uk-morocco-nigeria-pipeline/morocco-nigeria-renew-commitment-to-gas-pipeline-fertilizer-plant-idUSKBN2A11K9>

¹¹⁹ <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/020121-partners-in-israels-tamar-gas-field-reach-new-marketing-settlement#:~:text=Partners%20in%20Israel's%20Tamar%20gas%20field%20reach%20new%20marketing%20settlement,-Author%20Stuart%20Elliott&text=London%20%E2%80%94%20The%20partners%20in%20the,in%202020%20over%20sales%20arrangements.>